

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI NÉPTANÍTÓK EGYLETE.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutczában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Gazi József egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (kurta szappanuteza 15. sz. a.) küldendők.

Téves nézetek a nőnevelés terén.

Azon néhány év óta, a mióta az általános nevelésügy hazánkban törvényerőre emelkedett, országos, nemzeti ügyggyé lett: kezdettől fogva kiváló előszeretettel karoltatott fel ennek egyik kétségtelenül fontos, és eddig igen is mostoha sorsban részesült ága, t. i. a nőnevelés. — Kormány és társadalom vetekedő rokonszenvet és buzgóságot tanusit folytonosan ezen ügy továbbfejlesztésében. Ha a nemzet nem sajnálja, nyomasztó anyagi viszonyai között is az általános nevelésre fordított filléreit: örömet, mondhatni, lelkesedést érez mindannyiszor, valahányszor egy-egy újabb hajlék emeltetik, egy-egy haladó intézkedés tétetik a növelés számára. És méltán, mert társadalmunk nagyon is keservesen tapasztalhatta e téren történt mulasztásainak, közönyösségének káros következményeit.

A mi jó öreg Pestalozzinknak az a nézete, hogy jól nevelt anyák nevelhetnek csak jó gyermekeket, s tőlük függ első sorban a társadalom javulása, reformálhatása, hála istennek: mindinkább köztudattá, közvéleménynyé lesz. Az állam, felekezetek és egyes községek a közoktatási törvény szellemének megfelelőleg a mellett, hogy elemi leányiskolákat szerveznek, felső leányiskolák és polgári leányiskolák felállítása által országszerte oda törek-szenek, hogy a leánynövendékek az elemi iskolát végezve, magasabb általános műveltség megszerezhetése végett tovább is folytathassák tanulmányaikat. Sőt a tanítónőképzésben alkalom nyílik fiatal nőknek arra is, hogy kellő szakképzést nyerve, a körülményekhez képest a társadalomban, nekik megfelelő független munkakört is nyerjenek,

És mindezen iskolák belsejében, tanterve, azt a célt igyekszik megvalósítani, hogy a nőnem természeti hivatásának, társadalmi rendeltetésének megfelelő műveltségben részesüljön.

De különösen dicséretre méltó és határozott elismerést érdemel az a körülmény, hogy a nők maguk is társadalmi úton élénk tevékenységet fejtenek ki saját nemük művelődése érdekében. Mig ugyanis a férfiak által létrehozott rokon célu népnevelési egyletek már keletkezésükben

megfojtattak az idétlen politikai erőlködések által, nőegyleteink országszerte virágzanak, s a jótékonyság terén lánkadni nem tudó női kitartással gyűjtögetik filléereiket, s ezekből ezekre és ezekre menő költséggel tartják fenn az általuk alapított gyermekkereteket, árvaházakat, sőt itt-ott felsőbb leánynevelő intézeteiket is.

Ha azután a nőnevelés ügye iránt minden oldalról tapasztalható ezen általános jóindulattal és érdeklődő közhangulattal szemben azt találjuk vizsgálni, hogy vajon ennek megfelelőleg bir-e helyes elvekkel a közvélemény, s különösen birnak-e az ily érdekekben fáradozó nagyon is tisztetre méltó hölgyek, mindig és mindenütt helyes felfogásával magának a növelés céljának és az ezen cél megvalósításához szükséges képző eszközöknek: fájdalom, határozott nem-mel kell felelnünk.

De hát lássuk rendre a közvéleményt alkotó téves nézeteket. Először is legszembetűnőbb épen a művelt az n. n. értelmi osztályhoz tartozó családanyáknak elégedetlensége a köziskolákkal, mert ezekben a törvény által megszabott tanterv levén irányadó, rendre hiányzanak belőlük az idegen nyelvek, nincs felvéve a zongora, s a női munka címen foltozás, házi fehérmű varrás, és más nagyon is nem szalonias s inkább közönséges, szegény szülék gyermekeinek való kézi munkák taníttatnak. Pedig a jól nevelt ifju lánytól a művelt társadalmi kör izlése elengedhetlenül megkívánja, hogy folyékonyan csevegje a német, francia sőt még az angol nyelvet is; zongorázzék s tudjon felmutatni maga-készítette, szebbnél-szebb női diszkézimunkákat, habár azokon a mi megnézni, dicsérni való, csakis a szegény nevelők kezének ügyességéről tanuskodik is. És ez magok a mamák előtt nem is valami nagy titok, hanem hát az ő idejükben is úgy volt, s miért lenne most másképp? . . . Helyesen irni s fogalmazni tudni, ha egyebet nem, legalább egy-egy értelmes levelet; ismerni a hazai történelmet és irodalmat, s abban élvezetet találni; érteni a háztartáshoz, háziasnak lenni: ezek mind olyan csekélységek, a mik legfelebb abban az együgyü Németországban számíttatnak a művelt nő jó tulajdonságai közé.

Éz ez a köziskolák képzelt hiánya miatti elégedetlenség sokszor oly erősen s ellentállhatatlanul nyilatkozik,

hogy nem egy helyütt megtántorítja magokat az iskolai hatóságokat, s ezek végre is engednek a szülők ostromlásának. — Vannak tősgyökeres magyar városok, a melyekben az egyes elemi iskolák osztályaiba, sőt még gyermekkertekbe is, így jut be engesztelő áldozatul az az áldott németnyelv? A szegény gyermekek, a kiknek még most kellene megtanulniok, hogy más emberfia számára is érthetően tudják kifejezni magukat, egyszerre két nyelvvél kénytelenek kinlódni. Az efféle csak a mi humánus századunkban történhetik meg.

Hát a szegény kézimunka tanítónő mit csináljon azzal az ő különben is minden oldalról kicsinyelt munkatánításával? . . . Ő ugyan megtanulta a képezdében — a melyet még alig hagyott el — az általános nevelési elveknek megfelelő helyes női munka tanítási methodust, s meg azt, hogy azt követve, azzal javító újítást hozzon be ezen tárgy tanításába; de a szülők részéről anynyi akadályal, anynyi ellenszenvvel találkozik, s az iskolai hatóság is anynyira nem tudja megvédeni, hogy utoljára is engedni kénytelen.

S ha a köziskolákban ne talán célt nem érnének a jó mamák igényeikkel, viszik gyermekeiket magán női intézetekbe. Igen, mert ezekről tudják, hogy saját helyesen felfogott érdekekből, ha különben némi nevelői skrapulusaik volnának is, — a mint hogy nem egy derék magánnevelő intézet tulajdonásával történt személyes érintkezés alapján tudjuk, hogy nagyon is vannak — kénytelenek a szülők divatos szájízének engedni, s intézeteiket egészen ezek tetszése szerint rendezni be. Aztán az ily intézetek többnyire még azzal a jó tulajdonsággal is bírnak, hogy a bejuthatás anyagi felteteleinél fogva, bennök mind csak „jó családokhoz tartozó”, saját rangbeliek leányai vannak elhelyezve.

Itt önkénytelenül is eszébe jut az embernek a mende-monda a nevelőből haza került azon „úri” lánykáról a kinek még élénk emlékezetében lévén az az intézet egyik lényeges illemszabály, hogy „a jó nevelésű nő közönséges, tudatlan emberrel társalgásba nem ereszkedik”, a midőn mamáját mosónéjával látta jóindulatú, leereszkedő beszélgetésbe elegyedni; elszörnyködve fejezte ki esodálkozását: „de hát hogyan is tud a mama ily közönséges lényekkel olyan bizalmas beszélgetést folytatni?!”

Ezen és ehhez hasonló, uralkodó előítélet miatt idegenkednek a mivelt családok általában a nyilvános elemi iskoláktól, s e miatt maradnak néptelenül sok helyütt a felső leány- és polgári iskolák, mert hát az egyszerű iparosok, vagy talán éppen földmives szülők leányaival csak nem elegyedhetnek össze az úri leányok. Hogy is elegyedhetnének össze, hiszen így azok az iskolatársnóságra még később is vissza találnának emlékezni, sőt arra talán még hivatkozni is mernének! Annak elgondolása, hogy hátha éppen a szülői házból finomabb szokásokkal és móddal a köziskolába lépő gyermekek nyújthatnának leg-hathatósabb segédkezet az iskolai közszellemnek, s ez által a nép közszellemének nemesedésére is; a míg másfe-

lől a mivelt rétegeket helyes társadalmi ismeretekre, a nép szeretetére és becsülésére vezérelnék: nem egy könnyen jut a jó családok eszébe. Szegény, szerencsétlen nép, a melyet legelőször is úgy akarunk miveltébbé tenni, azzal akarunk felemelni, hogy jól lenézünk s elzárkozunk tőled!

De hát a magánintézetek — minden alkalmazkodásuk mellett is — talán valami könnyen ki tudják az anyák igényeit elégíteni? Épen nem. Hogy is tudnák, a mikor azok sem többet, sem kevesebbet nem kívánnak, mint hogy gyermekeik, kik az intézetbe lépéskor alig voltak még túl az írás és olvasás elemein, pár esztendő alatt mindent tudjanak, — mert hát már a 14—15 éves leányt az iskola küszöbén várja a bálí korszak, s ha férjhez akar menni, két-három éven át legalább is bálókban, májálisokon stb. kell szerepelnie. Tudunk rá esetet, hogy szülők méltatlankodva vették ki lánykáikat, egy renommirt nevelő intézetből. S mit gondolnak tisztelt olvasóink miért? . . Talán, mert nem voltak megelégedve a hazai földrajzból, a történelemből, vagy talán az anyanyelvből felmutatott eredménynyel? Nem, az efféle esekélyesség számba sem vétetett volna; hanem kivették, mert nem találták kielégítőnek, a menyinyit félesztendői hosszúság (?) tanulás után a német, francia stb. idegen nyelvekből tudtak elsajátítani, illetőleg elszajkózni.

Az csak a német balgaságnak való, hogy a miveltiségre, az anyagi jólétre, és szélesebb társadalmi körre számítható ifjú nő rendes elemi-, vagy polgári iskolai tanfolyamot, s ezen fölül egy pár nevelési szakosztályt véggezve, lépjen ki az életbe, — sőt sokszor minden bálozási kurzus nélkül lépjen egyenesen az oltárhoz. — Minek a nevelési ismeretek a magyar család-anyáknak? Arra való a dajka, a bonne s a drágán fizetett idegen nevelőnő! . .

E téves nézeteket még számtalan ily képpel illusztrálhatnók, ha nem kellene már is attól tartanunk, hogy szeretetre méltó olvasónőink méltó kegyvesztését nyerjük jutalmul.

Hanem, — mivel már úgy is benne vagyunk az ember-, akarom mondani, a nőszólásban — ha mindjárt kommunikáltatnánk is, bátorságot veszünk magunknak — mintegy magunk előre megboszulásával. — a mi buzgó nőegyleteinket saját fészkekben, az általok alapított és eléggé nem dicsérhető buzgósággal fenntartott intézeteikben felkeresni, s itt szerzett tapasztalásainkból is egyet-mást elpletykálni.

Természetesen pár példával itt is csak az árnyoldalakra szorítkozunk; nevezetesen, hogy a tagadhatlan buzgósággal és a fáradhatlan, szeretetteljes egyleti tevékenységgel igen sok tekintetben nincs mindig egyarányban, öszhangzatban — a nevelési célszerűség szempontjából — maga az alkalmazás, az intézetek berendezése, bel-szervezete.

Épen árvaházainkat néha és néhol a női szeretet és részvét azon bőkezűségével látjuk el, hogy a bútorok, asztalkészletek, a növendékek ruházata és köztartása (étkezés)

se) még úri ház számára is elég elegans lenne. Így aztán nem csoda, ha az ilyen intézetben felnevelt leánynövendékek, kikre a dolog természetéből folyólag a vár, hogy az életben mint legfeljebb házi belső eselédék, szobalányok, egyszerűbb házaknál gazdasszonyok, gondviselőnők nyerjenek foglalkozást, nem igen találják magukat bele szerény, de különben tisztességes munkakörükbe, körülményeikbe. Pedig erre már épen egy nagyvárosi, általánosan jelesnek, sőt mintaszerűnek ismert árva leány-intézet növendékei szolgáltattak példát.

Nem találkozhatunk-e a nőegyletek által fentartott felsőbb leánynevelő intézetek belső szervezetében, ha a mai fejlett nevelés-tudomány magaslátáról, ennek szigorú rendszerességgel megállapított elveivel felfegyverkezve bepillantunk, akár az intézeti, uralkodó nevelési elveket, akár képző eszközeit, a tantárgyakat tekintve, néha-néha szembevető téves nézetekkel.

Épen a fővárosi országos nőképző-egyletnek — a mely kitűnő szervezetével és bámúlatos eredményű tevékenységével oly méltó képviselője, szellemi központja hazai nőegyleteinknek — ez évi közgyűlésén történt, hogy midőn kitűnő műveltségű, a fúradhatlanságig lelkes elnöknője, a nőegyleteket mint ilyeneket társadalmi ágitációra szólítja fel a női öltözék és általában a divat egyszerűsítése, és a takarékoság érdekében: ezen takarékoság és egyszerűség életbeléptetésére célzó nevelési eljárást — magát az egylet felső növendékét illetőleg — az által jelzi, hogy a választmány a közgyűlésnek ajánlja, az intézeti növendékek számára az „egyenruha“ behozatalát. Ha jól emlékezünk, ezen ajánlat el is fogadtatott.

Vajjon megállhatja-e ezen nézet a nevelés-tudomány és a szakemberek kritikáját? Épen nem; mert ilyen külsőleges, mesterséges eszköz csak rövid időre — az intézetben tartózkodás tartamára — szolgálhat az irigység, nagyravágyás és lenézés ellen ovóeszközzül; de maradandó, benső erkölcsi értékű, helyes megszokást nem fog eredményezni. Erre benső, erkölcsi értékű eszközök szükségesek. Az intézeti egyenruha inkább meguntatja, mint megszoktatja a tehetős vagyoni állapotra jutó növendékekkel az egyszerűséget. Erkölcsi képzést nem lehet pusztán külsőségekkel elérni, s a 19-ik század nevelőintézetének növendékeit nem szabad apáca-csuhába bújtatni, mert az csak elrejti, de meg nem semmisíti a ferde vágyakat.

De talán elég is lesz már a megszólalásból, — annyival is inkább, mert mi nem akadémizálni akarunk, hanem utat és módot akarunk ajánlani, a melyen, s a mely által, egy részt a női közvéleményt helytelenül uráló téves nézetek leküzdhetők; más részt a nő-egyletek működésének a nevelés-tudomány elveivel való megegyeztetése elérhető lenne.

Erre azonban az eddigi fegyver: a sajtónak — még pedig magának a napi, a politikai és társadalmi lapoknak időközönkénti felszólalása — magára épen nem elegendő. Épen így nem elegendő; egyes emelkedett lelkiületű nőknek adott jóakaratu útbaigazítása, felvilágosítása sem. Meg-

rögzött szokásokon, előítéleteken egyesek jó szándékai könnyen és gyakran hajótörést szenvednek.

A női közvéleménynek magára a nőnevelésre vonatkozó üdvös átalakítását a nők társulásától, illetőleg a nő-egyletektől lehet legbiztosabban reményelni, az által, ha ezek saját kebelükben, a szakemberek véleménye alapján, vagy épen felolvasásaik segítségével, minden a nőnevelést illető fontosabb kérdéseket megvitatnak, s ezek érdekében tagjaik által ágitációt indítanak országsszerte magában a társadalomban.

Korántsem vindikáljuk magunknak, hogy valami felfedezést tettünk volna szerény ajánlatunkkal. Mi csak rá akartunk mutatni azon útra, a melyre már az országos nőképző-egylet — az egyszerűség eszközlése végéig — úgy is rálépett, s a melyen a többi lényeges bajok is legjobban lennének orvosolhatók. Ha e tekintetben némi figyelemben részesítettünk: az ügy iránti jó indulatból, kötelességszerű meleg érdeklődésből történt felszólalásunk célját érte.

Kozma József.

Három óra az egy tanítóval bíró, több korosztályu elemi népiskolában.

(Folytatás).

Második óra, május 24-én.

Kilencről egy negyed tízig: szabad játék az iskola udvarán, a tanító jelen létében.

$\frac{1}{4}10$ — $\frac{1}{2}10$ -ig.

II. oszt. Beszéd- és értelemgyakorlat; tárgy: az erdő megbeszélgetése a közelebbi kirándulás alkalmával szerzett közvetlen szemlélet alapján.

I. osztály. Rajzolja a közelebbi órán vezényszóra rajzolt alakokat kockázott vonalzásu naplóba.

III. osztály. Nyelvtani dolgozatot ír palára a „tulipán“-ról, a fali táblára írott kérdésekre.

IV. osztály. A nyelvtani gyakorlókönyv 70 gyakorlata után álló feladványt írásban megfejt.

$\frac{1}{2}10$ —10-ig.

IV. osztály. A nyelvtani gyakorlókönyv 71 gyakorlatának tárgyalása.

III. osztály. A palára írott nyelvtani dolgozatát naplóba írja.

II. osztály. Fogalmazványt ír palára az erdőről.

I. osztály. A kockázott vonalzásu naplóba rajzolt alakokat megkísérti szemmértékre palára rajzolni.

A tanítás-terv gyakorlati kivitele.

A jelzett egy negyed órai szünet eltelvén, az osztályok a szokott jelre, (tapsra és „sorakozz“ vezényszóra) szép időben az iskola udvarán, egyébkor az előszobában sorakoznak, s illő rendben a tanterembe vonulva, helyet foglalnak.

Figyelem, gyermekek! A naposok kiosztják a szükséges író eszközöket, s aztán folytatjuk rendes foglalkozásunkat.

Második osztály: padra kéz, rám várj, míg a magánfoglalkozásokat kiadom!

Harmadik osztály palatáblát, negyedik írásnaplót, első rajznaplót fogj, íráshoz és rajzoláshoz készülj!

Első osztály rajzolni fogja a fali táblán levő azon alakokat, a melyeket közelebből vezényszóra rajzolt. Az alakok magasságát és szélességét mutató számok szerint helyesen számítsatok, hogy az alakokat most vezényszó nélkül is találóan lerajzolhassátok.

Harmadik osztály nyelvtani dolgozatot ír palára a „tulipán“-ról, a fali táblán levő kérdésekre. Igyekeztek a feladott kérdésekre írásban helyesen megfelelni.

Negyedik osztály a nyelvtani gyakorlókönyv 70 gyakorlatának feladványát írásban megfejt. Gonddal irjatok, hogy a szép, helyes és folyékony írásban is előbbre haladjatok, s a rendes időre készen legyetek dolgozataitokkal.

(A magán foglalkozások kiadása után.) Második osztály rám figyelmeztet és együtt beszélgetünk.

Emlékeztek-e közelebbi kirándulásunkra, midőn városunk határát, s a közel levő „Hója“ nevű erdőt megjártuk és megvizsgáltuk? Igen. Miről emlékszel vissza, Pap József? Arról, hogy az erdőn a tanító bácsi megmutatta nekünk a nagy tölgyfát, s azt mondta, hogy a mikor dörrög és villámlik nem kell nagy fa alá állani. De miért nem kell. mit gondolsz? Azért, mert minden kiváló nagy fa erősen vonja magához a villámot, s alatta az embert is megütheti a villám. Jól van József, látom, nem feledeled el, a mit akkor hallottál.

Hát te miről emlékszel, Márián János? Arról, hogy az erdőn sokféle fát láttam. Számláld elő: miféle fákat láttál? Láttam tölgyfát, bikkfát, gyertyánfát, nyírfát, almáfát és körte fát. Miféle fák vannak hát az erdőn, Beteg Árpád? Az erdőn vannak tölgyfák, bikkfák, gyertyánfák, nyírfák, almáfák és körtefák. Hol vannak az előszámlált fák, Péter Konrád? Az erdőn. Az erdőn levő fákat miféle fáknak nevezik? Erdei fáknak. Jól van. Hát a kertben levő fákat, miféle fáknak nevezik, Pr. Péter? A kertben levő fákat gyümölcsfáknak nevezik. Az erdei fák terjedtségre nézve milyenek, Dankó J.? Némelyek alacsonyok, mások magasak. Hát még milyenek? Némelyek vékonyak, mások vastagok. Foglald össze s mond el, hogy az erdei fák terjedtségre nézve milyenek? Az erdei fák terjedtségre nézve alacsonyok, és magasak; vagy vékonyok és vastagok. Jól van! Hát állásukra nézve milyenek, Katona Lajos? Állásukra nézve függélyesek. S némelyek milyenek? (irányukat véve). Némelyek egyenesek, mások meg görbék. Jól van. Ezeket az erdei fákat milyen törzsű fáknak neveztük, Katona József? Magos törzsű fáknak. A magas törzsű fák között miket láttunk még, Szentpéteri Gyula? A magas törzsű fák között láttunk még bokrokat. Számláld elő, miféle bokrokat láttál? Láttam csipkebokrot, láttam galagonyabokrot, láttam mogyoróbokrot. Foglald egy mondatba, miféle bokrot láttál? Láttam csipkebokrot, galagonyabokrot és mogyoróbokrot. Jól van Gyula, helyesen feleltél! Miért nevezik azokat bokroknak, Pa-

pirnik János. Azért, mert azoknak sok törzsük van. S a törzsek, hogyan nőnek? Bokrosan. Miért nevezik bokroknak? Azért, mert sok törzsük van, s a törzsek bokrosan nőnek. Jól van. Mondjátok meg már, hogy mikből áll az erdő, Albert József? Az erdő fákból és bokrokból áll. Hát a fák, hogyan állanak egymás mellett, sorjában vagy rendetlenül? Közel egymáshoz. És...? Rendetlenül. Jól van József. Dehát, vajjon miért állanak egymáshoz oly közel és rendetlenül, Koleszár András? Azért, mert nem ültették sorba. Az erdei fákat ültetik-e. vagy magokra nőnek, mit gondolsz? Magukra nőnek. S miért állanak hát egymáshoz oly közel és rendetlenül? Azért, mert nem ültetik, hanem? magukra nőnek. Jól van! Hát az erdőnek vannak-e lakói, mint a helységeknek, Zöldfási Tóni? Vannak. Mik az erdő lakói? Az erdő lakói az állatok. Számláld elő azokat az állatokat, melyek az erdőben laknak? Az erdőben lakik a farkas, medve, róka, borz, nyúl, mókus, őz, vaddisznó és szarvas. Az erdőben lakó állatokat milyen állatoknak nevezik? Vadállatoknak. A farkas, medve, róka és borz, miféle állatok? A farkas, medve, róka és borz vadállatok. Helyesen feleltél, Tóni; szerettek.

Hát még miféle állatok laknak az erdőben, Procek János? Madarak. Helyesen van. Számláld elő azokat a madarakat, a melyek az erdőben laknak! Az erdőben laknak a sasok, harkályok, rigók, fülemilék, vadgalambok, gerlicék, hollók és eszék. Jól van. A vadállatoknak mije hát az erdő? Lakhelye. Mi a vadállatok lakhelye, F. A.? A vadállatok lakhelye az erdő.

Melyik találja ki, hogy a madarakat együtt milyen állatoknak nevezik? Jelezzétek! Mond meg D. J.! Szárnyas állatoknak. Miért? Azért, mert a madaraknak szárnyuk van. Helyesen mondtad. Ki emlékszik vissza, mi hasznát veszünk az erdei fáknak? Jelezzétek! Katona József! Az erdei fák adják nekünk a tűzifát és épületfát. Hát még miket kapunk az erdőből? Makkot, vadalmát, vadkörtét, magyorót. Hát a bútörök és gazdasági eszközök fáit mi adja? Azokat is az erdő adja. Foglald össze, miket nyerünk az erdőből? Dankó Ist! Az erdőből nyerünk tűzifát, épületfát, bútörfát, cszközfát. Hát még? Gyümölcsöket.

(Első, harmadik és negyedik osztály igyekezzék végezni a magánfoglalkozást!)

Most összefoglalva elmondjátok, a mit az erdőről beszélünk. Én kérdéseimmel segítlek benneteket. Melyik mondja el? Jelzik. (Mikből áll az erdő? hogyan állanak a fák? s miféle fák vannak benne?) Az erdő fákból és bokrokból áll. A fák egymás közelében és rendetlenül állanak. Az erdőben vannak tölgyfák, bikkfák, gyertyánfák, nyírfák, almáfák és körtefák. (Ezeket miféle fáknak nevezik? s magasságra és másirányu terjedtségre nézve milyenek?) Ezeket erdei fáknak nevezik. Magasságra nézve némelyek alacsonyok, mások magasok. Más irányu terjedtségre nézve némelyek vékonyak, mások vastagok. (Állásukat és irányukat véve?) Állásuk függélyes, némelyek egyenesek, mások görbék. (Ezeket milyen törzsű fáknak nevezik, s közöttük miféle bokrok vannak?) Ezeket magos törzsű fáknak nevezik, s

közöttük vannak esipkebokrok, galagonyabokrok,ogyoró-
bokrok, kökénybokrok. (Az erdőnek vannak-e lakói, mint
a helységeknek, s mik ezek?) Az erdőnek is vannak la-
kói, mint a helységeknek, s ezek állatok. (Hasznos-e az
erdő, s mi hasznát vesszük?) Az erdő nagyon hasznos,
mert onnan kapjuk a tűzfát, épületfát, eszközfát és ka-
punk sokféle gyümölcsöt. Vajjon helyesen eszelepszik-e
az, ki az erdőt pusztítja, égeti és rongálja? Nem. Miért
nem? Mert az erdő nagyon hasznos, s pusztítani nem
szabad.

Ezt el ne feledjétek, s majd nagy korotokban se
rongáljátok az erdőt.

Most pedig palatáblát fogj, íráshoz készülj!

Irjátok le palára! rövidbe foglalva az erdőt, dolgo-
zatotok címe lesz: „Az erdő“.

(A második félérai magánfoglalkozás kiadása).

Negyedik osztály! Az osztály napos a naplót be-
szedi, javítás végett asztalomra teszi, azután megkeresi a
nyelvtani gyakorlókönyvben a 71 gyakorlatot, s míg oda
megyek, magában csendesen olvassa! Harmadik osztály!
A palára elkészített dolgozatát naplóba írja, óra végén az
osztálynapos öszszeszedi s beadja javítás végett.

Első osztály! palatáblát fogj, rajzoláshoz készülj!
A kockázott naplóba rajzolt ezen alakokat megkíséritek
most szemmértékre, palára rajzolni, óra végén aztán meg-
vizsgálom.

Negyedik osztály figyelmez a 71 gyakorlat tárgya-
lására.

Olvasd, Furman Albert! A gyermek természete, hogy
sokat játszik. Hány mondatot olvastál? Kettőt. Milyen két
mondat ez öszszeköttetésére nézve? Egymás alá rendelt
mondat. Melyik a fő, és melyik a mellék a mondat? Tatai F.!
Főmondat: A gyermek természete; mellékmondat: hogy sokat
játszik. Jól van. Miféle mellékmondat ez? Csobáncezi Domokos.
Alanyi mellékmondat. Mely kötőszó által van a főmondat-
hoz kapcsolva, Bándi L.? A „hogy“ kötőszó által. A mellék-
mondat igéje, melyik módban és időben van? Biró József.
A jelentő mód jelen idejében. A mellék mondat kötő szavát
hagyd ki, az igét tedd a határozatlan módba, Furman A.!
A gyermek természete sokat játszani. Milyen mondat lett az
öszszefett mondatból? Egyszerű, bővített mondat. Jól van.
Hogy lett az öszszefett mondatból bővített mondat? Gyárfás
Mihály! Ugy, hogy a kötszót elhagytuk; s az igét a határozatlan
módba tettük. Jól van, látom figyelmeztél s megértetted.
Olvasd a harmadik mondatot! A rest nem képes arra, hogy
kenyerét megkeresse. Vond öszsze egy mondat! A rest
nem képes kenyerét megkeresni. Jól van. Most gondoljon
mindenik egy öszszefett mondatot! (Gondolnak). Mit gondoltál?
Albert Sándor! A rosz gyermek megszokta, hogy verekedjék.
Vond öszsze egy mondat! A rosz gyermeknek szokása verekedni.
Jól van. Hát te mit gondoltál? Simon! A számárnak természete,
hogy lassan járjon. Hogy vonnád öszsze? A számárnak természete
lassan járni. Te, mit gondoltál? Fleiser József. Némely gyer-
mek megszokta, hogy piszkosan írjon. Vond öszsze! Né-

mely gyermek megszokta piszkosan írni. Jól van; látom
mindnyájon megértettétek, mert az öszszefett mondatokat
egy mondatba öszsze tudtátok vonni.

Hogy jobban megtarthassátok, foglaljuk öszsze még
egyszer, a mit a mondatok öszszevonásáról tanultok.

Az öszszefett mondatokat, gyakran mivé lehet öszszevonni?
Tatai Lajos! Az öszszefett mondatokat gyakran egy mondat-
tá lehet öszszevonni. Hogyan lehet az öszszefett mondatokat
gyakran egy mondattá vonni? Csobányi D.! Ugy, hogy a mellék-
mondat kötőszavát elhagyjuk, s az igéjét a határozatlan módba
teszszük.

Mire használjuk hát gyakran a határozatlan módot? Furman A!
A határozatlan módot gyakran a mondatok öszszevonására
használjuk.

(Első, második és harmadik osztály! végezze a ma-
gánfoglalkozást, mert kezdem a számbavételt.)

Mig a magánfoglalkozatokat számba veszem, irjátok le
palatáblátokra: „A határozatlan mód gyakran a mondatok
öszszevonására használtatik“, s a jövő nyelvtani órára
tanuljátok meg. Ezen kívül irjátok naplótokba otthon 5
öszszefett mondatot, s a most tanultak alapján vonjátok
öszsze.

A hátra levő öt pere alatt az első és második osztály
dolgozatát számba veszem, megvizsgálom, s a szükséges
útasítást megadom. Ez alatt az osztály napos a harmadik
osztály dolgozatát beszedi, a negyedik osztály a feladatát
leírja, s pont 10 órakor a szokott módon ismét az iskola
udvarára vonulnak, 1/4 11-ig. *)

Benedek Samu.

LAPSZEMLE.

(V. K.) **A gyermekkertekről** Sommer, az eisleben polgári isk. igazgatója, az „Erziehung der Gegenwart“ f. évi juniusi számában, ezeket írja. „Miután a lefolyt tanévben bő alkalmunk volt arra, hogy az elemi osztályokban figyelemmel kísérjünk oly gyermekeket, a kik iskolába lépésök előtt az itteni (eislebeni) gyermekker-
tet látogatták, határozottan kimondhatjuk, hogy ez intézmény a gyermeki természetnek megfelelő és helyes pae-
dagogiai elveken nyugvó, célszerű előkészítést nyújt az is-
kolának. Ugyanis a gyermekkert a testi és lelki erőket öszszhangzatosan fejleszti, a szellemet minden irányban éb-
reszti, a felfogási képességet működésbe hozza és erősíti, a beszédbeli képességet és ügyességet gyarapítja. szóval: oly alapot vet, a melyen egy jól rendezett iskola biztos-
sággal és sikerrel építhet tovább. Elemi iskolánk 1-ső osztályában, a lefolyt évben, azok a növénykeek tüntették ki magukat leginkább, a kik előbb az itteni gyermekker-
tenek voltak növendékei. Ezek már kezdettől fogva — ki-
vétel nélkül — örömmel és kedvvel látogatták az iskolát, mert a családi háztól való elválás nehézségein már rég

*) A harmadik óra tárgyát csak a jövő számban adhatjuk.
A szerk.

túlestek; s a hogy a rendes tanítás megkezdődött, ők annak minden tárgyán egész odaadással esüggöttek rajta; a míg a többi gyermekek legtöbbje 6—8 hétig, sőt tovább is csaknem némán, minden érdeklődés nélkül ült a tanórákon. Így aztán természetes, hogy a gyermekkert egykori nevendékei majd minden tantárgyban több eredményt is tudtak felmutatni, mint a többi gyermekek. A szent-történeteket értelmesebben fogták fel, s az azokból tett kérdésekre szabatosabban feleltek; az irva-olvasás tanítását rájuk nézve az alakok gyorsabb és biztosabb felfogása könnyítette meg, s végre a számtanból is ők értették meg a legjobban a számok különböző összetételeit, s a számolati viszonyokat. Mindezen fontos előnyöket azonban korántsem annak köszönhatték, mintha már

a gyermekkertben, idő előtt, kezdték volna őket irni, olvasni tanítani. Épen nem, sőt ily melegágyi, erőltetett koraérlelésnek még csak nyomát se lehetett rajtuk fölfedezni. — Ezek után azzal végezi tudósítását a tudósító, hogy a legmelegebben ajánlja az érdekelte szülők figyelmébe az ottani gyermekkertet, mint a mely biztos alapot vet az iskola későbbi sikeres működéséhez. — Tehát nem rossz, sőt — a mint itt már a tapasztalat is mutatja — épen üdvös intézmény a gyermekkert, ha a benne működők tulzás nélkül, kelendő tapintattal és helyesen járnak el szép, de fáradságos feladatuk megoldásában.

T Á R C S

A kirándulásokról.

(Befejező közlemény).

Most már ismerem a mag szerkezetét is. Köszönöm. Sok, igen sok kérdésem volna még, de nem akarok visszaélni a kedves tanító úr szivességével. Kérem, folytassa szép tisztét a gyermek között.

Sőt ellenkezőleg, igen lekötölezz barátom uram a természetiek iránt tanusított érdeklődése által. Legnagyobb öröömre lesz, ha együtt sétálunk vissza a városba, megbeszélgetve mindazt, a mit barátom uram tudni óhajtana.

Jertek fiaim — mond a tanító — énekeljétek egy pár lelkes dalt, a mielőtt útnak indulnátok a város felé.

A csengő dal mélyen megindítja szívémet. Úgy érzem, mintha valaminek hiányával nőtem volna föl, mintha ifjúságom nemes lelkesedés nélkül telt volna el. Eszembe jutottak azok a kirándulások, melyeket én hajdan pályatársaimmal tettem; az a lőtás-futás, az állatkinzásban való versenyzésem, hülés okozta súlyos betegsémem, és az a szegény öreg tanítóm, a ki a kirándulások igazi mátyrja volt.

Nós, hogy tetszett a dal? fordult hozzám a tanító örömtől sugárzó arccal. — Bámulom, kedves tanító úr, bámulom a tekintélyét. Ime, gyermeki odaadással társalog és mulat növendékeivel, és nem akad közülök egy sem, ki visszaélné szivélyességével; ime egyetlen egy szavára megindult szép sorokban az egész gyermekserég és arcnokról olvasom le, hogy tisztelik és szeretik tanítójukat, és hogy ez a mai nap igazi örömnapp volt rájuk nézve.

Valóban büszke vagyok barátom uramnak ezen elismerő nyilatkozatára, mert megnyugtató az iránt, hogy kötelességemet ügyszoretettel és tapintattal végeztem.

Több az, uram, a mit itt láttam és hallottam, a teljesített kötelességnél! Fáradtságos szakképzettség kívánja ez, mely tüzelve hódít és alkot a fiatalság eszmevilágában.

Őn félreismer, kedves barátom; őn azt hiszi, hogy mindenkifölött szakismeretem imponál és gyümölcsöz, holott én a tárgyak kellő megválasztásában és módszeres kezelésében keresném azt a szerény eredményt, a melyet eddig fölmutatni szerencsém vala. Téves úton mozognék, ha bő terményismerettel bírván, önbámultatásom végett minduntalan egy új állat- vagy növényfaj nevével terhelném tanítványaimat. Nem szeretném, ha tanítványaim sokadalomnak néznék a természetet, és ha róla csupán csak gögös névismerettel bírnának.

Sokszor tapasztaltam, hogy nemcsak gyermekek, hanem korosabb egyének is, föltett kérdéseik után, beérték azzal, hogy a termény nevét megmondottam nekik; legfőlebb megkérdeztek még a termény haszna iránt; és ha ilyenkor a kérdéses növényt vagy állatot különösen hasznosnak nem mondhattam, nem bírt az már semmi jelentőséggel előttök, és vágyuk a pusztán névvel is ki volt elégítve.

Tehát a kedves tanító úr a szakismeretnek sines ellenére, de harcol a visszaélések ellen, melyek abból származhatnak.

Értsük meg egymást, barátom uram. Én tiszteltre nézve elkerülhetetlenül szükségesnek tartok bizonyos fokú szakismeretet; de azért nem akarok mindentudónak látszani tanítványaim előtt. Nem épen lehetetlen a tanítványokat meggyőzni arról, hogy a sok ezerre menő hazai terménynek pusztán nevét tudni, épen oly lehetetlen, mint tanítói tisztünkre nézve fölösleges.

A ki e meggyőződést nem akarja tanítványaiban felköltetni, bárminő utógondolat vezérelje is őt titkolódzásában, játszik a tekintélyével és félnie kell a tudvágyó gyermekek ilyféle kérdés ostromaitól; „mi az ott? Hogy is nevezte e növényt? Nem ez-e a tudófi?” stb. stb.

Én soha sem téveszttem szem elől azt az elvet, hogy a népszerű természettudomány tanításának magrát a természettörténelem és nem a terményleírás képezze. A kizárólagos terményleírás súlypontja a

termény nevében fekszik, a minék az a természetes következménye, hogy a tanítványokat nérvágyókká neveli.

Sokszor csak fölületes kíváncsiságból halmoz a tanuló állatokat, növényeket és köveket tanítója elé, hogy megtudja a nevéket. Minden terménynek a legáltalánosabb tulajdonságain kívül, hogy t. i. állat, növény, vagy kő-e az, egyéb tulajdonságai is vannak, a melyek által más terményre vonatkoznak és velők rokon fajt, családot, rendet és osztályt képeznek. E vonatkoztató jellegek nagy becsüek a természet történelmi felfogására nézve.

A különleges szemlélés csak eszköze a tanításnak a cél elérésére; megtanít élesen látni és különböztetni, és azért teljesen nem is szabad mellőzni; ámde vele mint alárendelt tényezővel kell élnünk. Sokan a természetet nyitott könyvhöz hasonlítják, a mit magam is helyeslek és csak azzal egészítik ki, hogy e könyv nem szótár, hanem genialis szöveg, egy harmonikus egész, a mely saját múltját, jelenét és jövőjét tárja elénk.

Talán emlékezik még barátom uram, hogy mit mondtam én a gyermekeknek a rózsabogárról. Azt a menetet értem én a történelmi menet alatt. Hogyan lett tagjává a harmonicus egésznek? Milyen alakja és szerepe volt a múltban? Milyen van most? És miért?

Igaza van, kedves tanító úr. Most már értem azt is, hogy miért lett egykori tanítóm valóságos mártyrja a kirándulásoknak. Ő szegény ismert igen sok terményt, a mire büszke is volt; el is szavalta nekünk a szabadban a sok nevet, mintha szótárból olvasta volna; de azért szemesebb pályatársaim sokszor megtréfálták az öregét. Nyomára jöttek annak, hogy ő ugyanazt a terményt különböző időben, különbözőleg keresztelte el. De azt is kitudták a hamisabbak, hogy saját gondolata és tapasztalata nincsen is az öregnek, akármilyen keményen korrigálta is a tankönyvet. Jól emlékszem még, hogy egy alkalommal a borostyánról feleltem, nyomban utánam a diófáról felelt egyik collegám. Ő elmondta ugyanazt, a mit én; s azért mind a ketten helyesen feleltünk.

Elhiszem, barátom uram; de hagyjuk a dolgot annyiban. Okos emberek hamar megértik egymást.

De engedjen meg, kedves tanító úr; szabad-e elútatani a kérdező gyermeket? Lehet-e mellőzni a termények tudományos megnevezését?

A túlzás semmiben sem jó. Vannak ugyan olyan oktatók is, kik gyengéiket fönnelgő visszaütésítással és kicsinyléssel fődözgetik, kik illetéktelen címek és időtlen különködések által törekszenek tekintélyre, de a gyermekek szívére és értelmére soha sem hatnak. Ezek spártai rövidséggel és nyersséggel teljesítik kötelességüket és rosszabb munkások, mint az előbb jellemzett tudákosok.

A tapintatos tanító alábbszállithatja és célirányosan módosithatja a kíváncsi gyermekek kérdés-ostromait, de teljesen vissza nem útasithatja.

A termény tudományos neve fontos ugyan, de nem lényeges. A kérdező gyermeknek, ki egy növényt mutat föl s ennek neve után tudakozódik, soha sem mondom

inget a nevet, hanem tapintatos tanítás által világoosi tcm föl őt, hogy neki egy jól nem látott növény vagy állat nevémit sem használ, mert azt csak elfelejti, és a már megnevezetteket később föl sem is ismeri. A termény nevéit meg kell váltania a gyermeknek bizonyos kérdések árán, például: Hol találtad? Virágos-e? Egy- vagy kétszikű-e? Miért? Milyen a szára, a gyökere, levelei? Milyen a virágja, gyümölcse stb. stb.?

Hisz a tanító úr ezen eljárásának szem- és fültanu-ja voltam ott künn az erdőben. Most derül föl előttem cselekedetének célzatossága, noha már akkor is jól esett szívemnek az a figyelem, melyre a legkisebb kérdezőt is méltatta, az a tapintat, melylyel a tájékozatlannak tudvágyát fölhasználta általános igazságok közlésére. Valóban sajnálom, hogy elejétől fogva jelen nem lehettem a kiránduláson.

Ha ügyünk barátom uramat anynyira érdekl, szívesen látom holnapi tanóráimra, a melyeken szerzett tapasztalataink egy részét, különösen a gyűjtött növényeket és rovarokat számba veszem, újra meghatározatom, és a a lényegesebb szerveket le is rajzoltatom a növendékekkel.

A meghívást örömmel fogadom. Én is végeztem polgári iskolát, a hol a rajzra kellő gond és igen sok idő volt fordítva; de soha eszünk ágában sem volt, hogy egyes növényi vagy állati szervek lerajzolásában is gyakorolhatnók magunkat.

Uram, én nem azért rajzoltatok le egyes szerveket, hogy a növendékek magukat a rajzolásban gyakorolják, hanem fölhasználom a rajzolat mint segédmodot az alak-tani ismeretek begyakorlására. Régtől fogva tapasztalom már, hogy csak az a növendék van igazán tisztában a tárgy, vagy valamely szerv alakjával és szerkezetével, a ki azt vázlatosan le is tudja rajzolni.

Kíváncsian várom a holnapi napot. De mielőtt eltávoznám, szeretném tudni, hogy mik voltak e mai kirándulás tárgyai azokon kívül, a melyeknél már magam is jelen voltam.

Ezzel is igen szívesen szolgállok. Itt a Szamos mentében alkalmunk volt látni elmállott mészköveket, korhadó növényeket, a humus vagy a televényföld képződését. Látunk torgyület- és iszapdombokat, kicsiben Deltaképződést, az eső hatását a talajra és nagyszerű földárt. Megfigyeltük és meghatároztuk a szél irányát, a felhők alakját.

Az erdő szélén láttunk elferdült törzseket, fagy-okozta hasadékokat a fák törzsein, beforrt sebhelyeket különböző fákon, különböző fa-typusokat, örvös, csavaros és keresztben átellenes termetű növénytengelyeket, rovar-okozta károkat, gubacsos kinövéseket. — Haladottabb tanítványaimat arra útasítottam, hogy növényeket, állatokat és bizonyos megszorítással köveket is gyűjtsenek, habár soha sem céloim a gyűjtés ösztönét szerfelett ébreszteni föl bennük. A kisebbeket a mérték alkalmazásában és a különféle tárgyak nagyságának megítélésében gyakoroltam.

Megvallom, hogy én esodálkoztam a fölött, a mint a gyermekereget az erdőben távolról megpillantám, hogy

miért engedik ki oda a szülők gyermekeiket, a hol még semmi látnivalóra sem találunk. Most erre nézve is más a meggyőződés. Óhajtom, hogy minél gyakrabban ránduljanak ki a kedves tanító úrral, magam is örömmel csatlakozom mindannyiszor a jó kedvű kis buvárokhoz. Meg vagyok róla győződve, hogy a tervszerű kirándulások fűszerezik, kiegészítik és megszilárdítják a természetiek tanulmányát.

Nincs különben, kedves barátom. A természettel való gyakori és sokoldalú érintkezés elkerülhetetlenül szükséges a természetrajzi tanítás jó sikerére nézve, minél fogva taneszköz és tanítás egyszersmind.

Isten önnel. Holnapi tanórámra elvárom!

Parádi Kálmán,

Vegyesek.

— Lapunk mai száma az első félévben az utolsó szám. A 2-ik félév a jövő július hóban kezdődik, a melynek folyamán — eredeti ígértünkhez híven — 2 számot adunk a januárról elmaradottak pótlására. Ezekre emlékeztetve t. olvasóinkat, tisztelettel felkérjük közülök mindazokat, a kik csak félvre fizettek elő, sziveskedjenek az előfizetést s illetőleg a megrendelést — legkésőbb e hó végéig — megújítani; mert a kiadó egylet nincs abban a helyzetben, hogy felesleges példányokat nyomathasson, s ezért a juliusi számokat is csak a rendes előfizetőknek küldhetjük meg.

— Kérem az „Eötvös-alap“ gyűjtőihez. Az egyetemes tan. gyűlés ötvenes bizottsága pünkösdi napján tartott ülésében megalkotta az alap kezelésére és kiosztására vonatkozó szabályzatokat, mely szabályzatok fensőbb jóváhagyás végett a nmt. m. kir. közokt. és belügyminister urakhoz lettek felterjesztve. Addig is azonban, míg e szabályzatok a megerősítő záradékkal leérkeznek, teljes tisztelettel kérjük ugy a t. tanító-egyleteket, mint az egyes ügytársakat: méltóztatnának a gyűjtést továbbra is eszközölni a később kibocsátandó aláírási iv czimróvatai szerint, mely czimrovatok az adomány, évi járulék és kezelési költségek czimével lennének ellátandók. Budapesten, 1875. május 25. Az „Eötvös-alap“ központi gyűjtő-bizottsága: Péterfy Sándor, elnök; Komjáthy György, titkár.

— Az új közoktatási tanács elnökévé Horváth Mihály, alelnökévé Sztoczek József, jegyzőjévé Kármán Mór, állandó tagjairá Hunfalvy Pál, Toldy Ferencz, Szabó József, Lutter Nándor, Molnár Aladár és Keleti Gusztáv lett kinevez-

ve. A tanács többi tagjait a tanács állandó tagjainak ajánlatára három évre nevezi ki a közokt. miniszter. A tanács elnökének jogában áll szükség esetén a tanácson kívül álló szakértőket, különösen a főigazgatók és tanfelügyelők közül is a tanács üléseire meghívni, kiknek ez esetben határozó szavazatuk van — Üdvözljük az újra alakított fontos hivatásu testületet és kívánjuk, hogy működése a tanügyre nézve áldást hozó legyen! (Népn. L.)

— A maros-ludasi községi iskolában f. hó 27-én d. e. 9 órakor fognak az évi közvizsgálatok megtartatni, a melyeknek végeztével az államsegélyben részesült s egészen felépült iskolaház, k. tanácsos s tanfelügyelő Filep Albert ur által, ünnepélyesen fog a községnek, s illetőleg a közhasználatnak átadatni. Ezen ünnepélyességekre, a tanügyet pártoló s előmozdító notabilitások, s ügybarátok igen szivesen láttatnak. Az iskolaszék nevében, 1875. június 10. Nyárádi Dénes, jegyző.

— Beküldettségünkhöz azon „Tanterv“, a melyet egy tanítóval bíró népiskolák számára, a hunyad-zarándmegyei és szászvárosi néptanítók egyletének dévai járási köre dolgozott ki, s a melyet a nevezett egylet közelebből adott ki. Ára 20 kr; megrendelhető László Zsigmondnál és Luzzattó Ignácnál Déván. Ajánljuk e figyelemre méltó dolgot a tanító-testületek és egyes pályatársaink figyelmébe.

— Pályázati határidő. Az aradi tanító-egylet által hirdetett pályázatok határideje f. é. június 30-ig meghosszabított. Érdeklődők részére közöljük a kitűzött tételeket: 1. Mily fegyelmi eljárást kövessen a tanító a leánynevelés körül? Jutalma 4 db. arany. 2. Dolgoztassék ki irányeszmékben a számtannak módszertani kezelése az elemi iskolákban, figyelemmel az új mértékékre és eltekintve a ministeri tantervtől. Jutalma egy drb — 4 aranyért. svédarany. 3. Ismerve az irigységnek káros befolyását a társadalmi életre, mint járjon el a tanító, hogy a gyermekeknél is nyilvánuló eme rosra való hajlamnak már az iskolában eleje vétessék. Jutalma 23 frt 50 kr. 4. Kivántatik egy népirodalmi próza (elbeszélés), mely szabadon választott ismeretterjesztő tárggyal bírjon, a közérkölciségnek megfelelő elvek alapján. Jutalma 50 frt. A mű legfeljebb három nyomtatott ivre terjedhet. Kéziratok jellegű levéllel ellátva, az aradvidéki tanítóegylet elnökségéhez (Nagy József, Arad, szarka-utca) küldendők.

— Minden további gyanúsítás elkerülése végett sietünk ezennel kijelenteni, hogy a lapunkban megjelent „Lapszemlé“-ket, valamint a nyugdíj-kérdésben a pécsi „Néptanoda“-nak adott választ maga a szerkesztő írta, a ki azokért a felelősséget bármikor és bárkivel szemben is készséggel elvállalja

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.